

EFECTE ALE GLOBALIZĂRII ECONOMICE ASUPRA SECURITĂȚII INDIVIDULUI

EFFECTS OF ECONOMIC GLOBALIZATION OVER INDIVIDUAL SECURITY

*Dr. Mirela ATANASIU**

Rezumat: Globalizarea economică reprezintă doar o dimensiune a fenomenului atât de răspândit. Fenomenul globalizării a stârnit discuții în contradictoriu legate în special de efectele pe care le are asupra securității individuale. Aceasta este și motivația pentru care abordăm această temă de actualitate urmărind să identificăm și să analizăm unele dintre aceste efecte care afectează starea de securitate percepută la nivel individual sau de grupuri umane. Astfel, vom urmări efectele pozitive și negative, directe și indirecte, sociale, economice, psihologice etc. ale globalizării economice asupra indivizilor.

Cuvinte-cheie: globalizare economică; efecte; securitate individuală; securitate națională; nivel de trai; percepție.

Abstract: Economic globalization represents just a dimension of such spread phenomenon. The globalization phenomenon has raised contradictory discussions particularly related to the effects that it has over the individual security. This is also the reason why we approach this actual theme aiming to identify and analyze some of these effects affecting the security state perceived on the individual or human groups level. Thus, we will follow the social, economic, psychological etc., direct and indirect, positive and negative effects of economic globalization over the individuals.

Keywords: economic globalization; effects; individual security; national security; level of living; perception.

* Cercetător științific, doctor în științe militare și informații, Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, e-mail: atanasiu.mirela@yahoo.com.

Globalizarea, indiferent dacă este privită ca fenomen sau proces, semnifică, cu prioritate, eliminarea limitelor teritoriale, indiferent dacă ne referim la relații politice, economice, sociale, militare sau de orice altă natură.

Globalizarea actuală este văzută în termeni de ascensiune nelimitată a tehnologiei, circulație neîngrădită a informației, uniformizare a economiei, liberă circulație a capitalului și a indivizilor și, nu în ultimul rând, alinierea politică în perspectiva unei guvernări globale.

O perspectivă importantă de înțelegere a globalizării este premisa că activitatea economică domină relațiile internaționale înlocuind războiul ca forță motrice atât în politica statelor, cât și cea a politicii duse pe plan global. Astfel, caracteristica esențială a globalizării economice este aceea că efectele sale și activitățile sale transcend limitele naționale teritoriale ale statelor.

Globalizarea și mutațiile în materie de securitate

Nu există îndoială că globalizarea a mutat atenția de la stat ca obiect principal de referință al securității și a deschis drumul unei multitudini de alte amenințări, obiecte de referință și cadre de securitate la care specialiștii să se raporteze în studiul securității. Astfel, a început să se mute centrul de gravitate pe alte dimensiuni de securitate – umană, economică, identitară, de mediu etc.). Un element-cheie în tot acest proces al mutațiilor de securitate este acela că globalizarea (împreună cu creșterea costurilor bunurilor și serviciilor și amplificarea capacității de distrugere a noilor arme) a devenit instrument al degradării războiului tradițional ca metodă de reglementare a relațiilor dintre state, fapt ce a dus ulterior, pe linie de consecință, la slăbirea bazei naționale ale statelor-națiuni.

La nivel individual, globalizarea se referă la creșterea ariei, dimensiunii și intensității interacțiunilor umane și consecințele acestora generează un nivel crescut de interdependență. Interdependența duce la creșterea importanței nivelului sistem global (economie globală, sfera informațională globală, mediu global de securitate, societate internațională) în defavoarea nivelului unitar al statului. Acest proces duce la înmulțirea intereselor comune, împărtășite de grupuri din ce în ce mai largi de indivizi care sunt determinați să colaboreze în găsirea de soluții la probleme care

devin și ele globale (epidemii, crize economice, război cibernetic, schimbări climatice etc.).

Datorită faptului că globalizarea schimbă natura și intensitatea amenințărilor, nivelul statal devine din ce în ce mai puțin relevant ca obiect de referință, iar capacitățile de stat devin incapabile în a se adresa acestor amenințări. Astfel, securitatea națională încetează să fie unicul exponent de raportare al securității.

Securitatea umană

Conceptul de securitate umană este strâns legat de securitatea dezvoltării umane și drepturile omului. Aceasta deoarece se cunoaște că dezvoltarea umană nu poate avea loc fără asigurarea respectării drepturilor universale și fundamentale ale omului, iar aceasta reprezintă o condiție sine qua non a dezvoltării societății și individului. Cadrul securității umane cuprinde cele două concepte, le combină și le comprimă reieșind un tot unitar.

Individul este principalul obiectiv al securității umane, această paradigmă împrumutând din areale, concepte și modele politice, economice și sociale centrate pe om sau grup. Securitatea comunității umane, cadru al organizării indivizilor sociali, prin care se asigură protejarea mediului de viață al indivizilor în fața elementelor cu caracter perturbator sau distructiv, rezultă astfel că securitatea individului este legată de managementul amenințărilor.

Aceste transformări în paradigma securității au generat suficiente argumente pentru definirea securității umane ca înglobând patru caracteristici fundamentale: (1) securitatea umană este o provocare și o preocupare universală; (2) componentele securității umane sunt interdependente; (3) securitatea umană poate fi mai curând realizată prin prevenție decât prin intervenție ulterioară; (4) securitatea umană este centrată pe individ¹. Pe acest fundament, securitatea umană privește două perspective convergente: „siguranța în raport cu amenințări cronice precum

¹ UNDP, *Human Development Report 1994*, pp. 22-23.

foametea, boala sau represiunea” precum și „protecția față de disfuncțiile bruște și profunde care apar în viața cotidiană”².

Globalizarea nu este direct responsabilă pentru răspândirea conceptelor și valențelor drepturilor omului sau securității umane a căror forță motrice este reprezentată de ideologia puternic liberală a statelor și societăților, cu precădere occidentale, totuși, datorită globalizării, s-a ajuns la o penetrare a statului și la degradarea suveranității naționale, implicit, o scădere a valorii securității acestuia, care au creat o nișă în care securitatea umană a pătruns ca obiect de referință, mutând centrul de greutate al analizei de securitate de pe actorul statal, pe individ, cu nevoile sale. Acesta este motivul pentru care multe state naționale își raportează securitatea la cetățenii proprii.

Securitatea economică în globalizare

Securitatea economică reprezintă un concept complex și dinamic. Complexitatea sa derivă din multitudinea de procese și fenomene economice, sociale, financiare și nu numai pe care o presupune, pe de o parte. Pe de altă parte, aici, intervine consistent globalizarea, văzută atât ca proces, cât și ca fenomen care acționează sistematic și permanent asupra economiilor naționale. Dinamismul său este dat de ritmul alert al proceselor și fenomenelor economice care se produc atât la nivel național, cât și planetar.

Securitatea economică trebuie înțeleasă primordial ca fiind un factor esențial al securității naționale care asigură resursele și echilibrul dinamic al celorlalte componente ale sistemului înglobat de securitatea națională.

Aceasta reprezintă una dintre dimensiunile securității naționale, regionale și planetare, deziderat al fiecărui individ, comunitate umană, stat național, comunitate globală etc.

Din punct de vedere politic, garantarea securității economice globale este obiectiv prioritar al guvernelor, al organizațiilor regionale și internaționale care au ca menire asigurarea stării de stabilitate a economiei naționale și internaționale fiind privită ca sursă și forță motrice a diminuării sau eliminării problemelor accelerate de procesul globalizării precum:

² Idem, p. 23.

eradicarea sărăciei, foamei, inegalităților sociale și economice atât între indivizi, cât și diferite regiuni ale unor țări – consecințe negative directe ale globalizării economice.

Asigurarea securității economice este rezultatul interacțiunii dintre factorii interni și cei externi care potențează sau nu întreg procesul de producție, repartiție și consum al bunurilor și serviciilor realizate într-o economie națională.

Securitatea economică are la bază două tipuri de factori economici care pot genera securitate sau insecuritate. Factorii economici care pot genera securitate nu pot fi decuplați de procesul ireversibil al globalizării, ce favorizează atât competiția, cât și cooperarea pentru putere, resurse, căi de transport și comunicații și piețe de desfacere.

Fenomenul globalizării a accelerat integrarea economică, tehnologică, culturală și politică, alături de guvernarea democratică, dinamismul economic și economia de piață, respectarea drepturilor omului și evoluția comunicațiilor.

Globalizarea economică înregistrează cel puțin patru efecte pozitive:

- a) asupra piețelor, pe care le face mai eficiente;
- b) asupra relațiilor comerciale datorită competiției sporite pe piața de bunuri și servicii;
- c) creșterea securității și stabilității statelor ca urmare a creșterii dependenței economice unora față de altele, acestea ajung să aibă tot mai multe interese comune, deci divergențele dispar;
- d) egalizarea bogăției pe plan mondial. Deși cetățenii statelor dezvoltate consideră că nivelul lor de trai a stagnat sau este în declin datorită globalizării economice, alți indivizi (emigranți din țările mai puțin dezvoltate, de exemplu) au beneficiat de libertatea de mișcare oferită de globalizare ajungând să muncească pentru un trai decent venind din zone geografice în care erau la limita supraviețuirii.

Printre indicatorii care înregistrează efectele pozitive directe ale globalizării economice și se constituie, concomitent, în indicatori ai securității economice a statului și cetățenilor săi, se numără:

- creșterea produsului intern brut;
- creșterea PIB-ului/locuitor;
- creșterea nivelului rezervelor valutare;
- scăderea inflației;

- scăderea șomajului;
- rata de schimb externă;
- creșterea investițiilor externe directe;
- creșterea balanței comerciale;
- scăderea datoriei externe;
- răspândirea și dezvoltarea sistemului informațional;
- accesul ridicat al populației la mijloacele de comunicare interne și internaționale.

Factorii economici care generează efecte insecuritare directe pentru indivizi și state sunt: sărăcia extremă; crizele financiare și de resurse energetice; răspândirea bolilor infecțioase; urbanizarea irațională; problemele legate de hrană (sărăcia, foametea, consumul în exces, degradarea terenurilor și a resurselor de apă); inegalitatea economică și instabilitatea socială.

Liberalizarea comerțului și finanțelor semnifică faptul că granițele statelor au devenit mai permeabile iar firmele transnaționale au devenit actori globali cvasi-independenți. Existența unei economii globale pe lângă o distribuire inegală a averii și bunăstării creează dinamici migraționiste la nivel de metasistem greu de controlat la un cost acceptabil. Mai mult, Internetul permite oamenilor să comunice, să acceseze informații, inclusiv economice, și să se organizeze în întreaga lume. Acest fapt dă putere atât societății civile globale (organizații de caritate, grupuri de lobby și de presiune etc.), dar și grupurilor societății globale ilegale (criminali sau teroriști). Poluarea reprezintă o altă consecință care deși poate fi declanșată într-un singur stat, nu poate fi limitată la acesta și nici nu stă în puterea unui singur stat de a o combate.

Concluzii

Relația dintre globalizare, dezvoltare și securitate umană este absolut necesară și extrem de utilă pentru înțelegerea și explicarea spațiului contemporan al relațiilor internaționale.

Conceptul de globalizare economică este strâns legat de cel de securitate economică. Globalizarea economică afectează în mod direct securitatea economică care reprezintă o resursă indispensabilă a vieții cotidiene și care permite individului și comunității umane să-și realizeze

interesele individuale împărtășite în plan global. În acest context, actorii statali și nonstatali joacă un rol deosebit de semnificativ în realizarea securității economice atât la nivel individual, cât și de grup, național regional și global.

Accentuarea globalizării are ca efect direct creșterea gradului de interdependență și interacțiune în planul securității, proces care, dacă este bine gestionat, poate avea efecte indirecte benefice asupra creșterii stabilității relațiilor internaționale dintre state. Totuși, pentru mulți indivizi globalizarea economică reprezintă o amenințare la adresa locurilor de muncă, existenței și modului lor de viață.

Opinia personală referitoare la globalizarea economică este legată de faptul că, indiferent dacă are efecte pozitive și/sau negative directe, fenomenul creează la scară largă, în conștiința și acțiunea colectivă, ca efecte indirecte, comuniunea a cel puțin două țeluri: de atingere a intereselor comune și de soluționare a problemelor comune, ambele urmărite a fi realizate în cadrul global.

BIBLIOGRAFIE

*** UNDP, *Human Development Report 1994*.

Bogdan Ștefanachi, *Globalizare, dezvoltare și securitate umană*, <http://www.sferapoliticii.ro/sfera/166/art02-Stefanachi.php>.

The Collegian, *4 positive impacts, on world economy*, <http://www.kstatecollegian.com/2013/05/07/4-positive-impacts-of-globalization-on-world-economy/>.

